

NEW YORK HALK KÜTÜPHANESİ

Çeviren : Nazan KIRKBİR

Halk kütüphaneleri bir millet için hayati bir meseledir. Halk kütüphaneleri halkın tercümanıdır ve münhasıran halk içindir. Bu müesseseler bir milletin ideallerinin neticesi ve bu ideallerin mevkii tatbiki konulması hususunda kuvvetli bir faktördür.

Bütün halk kütüphaneleri başlangıçta gayet mütevazı bir şekilde ortaya çıkmıştır. Kütüphaneciler kütüphanelerin ve kitapların bir milletin mukadderatı üzerinde ne gibi tesirler yapabileceğini müdriktirler. Bütün kütüphanelerün geçtikçe inkişaf etmektedir, zaten hiçbir kütüphane tam bir mükemmeliyete erişmiş değildir ve her kütüphaneci çalıştığı kütüphanede bu müessesenin mükemmelleşmesi için yapılması gereken ıslahatı düşünür.

Hiçbir teşkilât bu kadar geniş mânada bir millete faydalı olamaz. Buna inanmış olan milletlerde halkın hizmetine açık birçok kütüphaneler vardır. Bu ususta en önde bir mevkii alan Amerika'yı ele alabiliriz. Büyük kütüphaneye büyük medeniyetlerin kökü ve meyvası denir, bu sahada ne gibi işler aşarıldığını, herhangi bir halk kütüphanesini, meselâ, New York Halk Kütüphanesi'ni ele alarak anlatmağa çalışacağım.

New York Halk Kütüphanesi'nin kurulması için 1895 senesinde Astor, Lenox ve Tilden Trust kütüphaneleri birleşmiş ve Belediye, Bryant Park'da New York Halk Kütüphanesi'ni inşa ettirmiştir. 1902 de temeli atılan bu bina 1911 e halka açılmıştır.

Carrière ve Hastings tarafından modern Renaissance tarzında inşa edilen binanın büyük bir kısmı mermerdendir ve 9 milyon dolara malolmuştur.

Kütüphanenin dışındaki aslan heykelleri bu müessesenin belki en meşhur bir hususiyetidir. «Beni Kütüphanenin aslanları yanında bekle» sözü, yanlışlığa mahal vermiyen güvenilir ve pek çok kullanılan bir buluşma sözüdür. Edward C. Potter tarafından yapılan bu aslan heykelleri vaktin basını tarafından, çok ehlileştirilmiş, uysal kediye benziyor gibi sözlerle tarif edilmişse de, bugün birçok New York'lular, yoldan acele acele yürüyen kimselere gülmeyen bir ifade taşıdıklarına inasrlar.

Binanın kuzey ve güney cephesindeki heykeller George Grey Barnard tarafından yapılmıştır ve tarih ile sanatı ifade etmektedir. Esas giriş methalinin

her iki tarafında Frederick Mac Monnies tarafından yapılmış doğruluk ve güzellik heykelleri bulunmaktadır. Doğruluk heykelinin üzerinde Apocrypha (C Esdras) dan alınmış şu sözler yazılıdır: «Zafer herşeyden evvel doğruluğundur.» (BUT ABOVE ALL THINGS. TRUTH. BEARETH AWAY. THE VICTORY) Güzelliği ifade eden heykelin üzerinde ise Whittier'in GÖLGE VE IŞIK isimli eserinden alınmış şu sözler yazılıdır: «Güzellik eski, fakat yine de yepyeni, ebedî ses ve içten gelen söz». (BEAUTY. OLD YET EVER NEW. ETERNAL VOICE. AND INWARD WORD.

Esas giriş methalinin yukarısında Paul Bartlett tarafından yapılan altı heykel, tarih, tiyatro, şiir, din, roman ve felsefeyi temsil etmektedir.

Üçüncü katın ortasındaki holde Edward Laning tarafından, yazının tarihçesini anlatan resimler yapılmıştır. Birinci pano elinde üzeri yazı ile oyulmuş bir taş parçası bulunan ve Sina dağından inen Musa'yı, ikinci panoda bir papazın sabırla bir manüskriyi kopya edişini, üçüncü ve dördüncü panolar yazının icadını tasvir etmektedir.

Mütevelliler odasının şöminesi üzerinde şu ibare görülmektedir: «Bu bin halkın meccanen istifade etmesi için New York şehri tarafından inşa edilmiştir.»

Üçüncü kattaki 800 kişilik esas okuma salonundan başka, Slav kısmında (216 numaralı oda) Rusça, Bulgarca, Polonya, Ukranya, Çek ve diğer lisanlar yazılmış veya tercüme edilmiş bir koleksiyon mevcuttur. Diğer hususî lisan kısımları ise İbranice (217 numaralı oda) ve şark dilleri ise 219 numaralı odadır. 324 numaralı odada doğrudan doğruya veya dolayısıyla bütün mevzuunda neşrolunmuş her mühim eseri havi Arents koleksiyonu bulunmaktadır (320 numaralı oda) nadir kitap ve manüskripleri ihtiva eden Berg koleksiyonunun da XV. asırdan XX. asra kadar İngiliz ve Amerikan edebiyatı sahasında mevcut belli başlı eserler bulunmaktadır. Kütüphanenin kıymetli hazinelerinden biri de Gutenberg incilidir. Bu nüsha 1847 senesinde James Lenox tarafından satın alınmıştır ve Amerika'ya getirilen ilk nüshadır. Kütüphanenin diğer kıymetli hazinesi de Washington'un kendi el yazısıyla Veda nutkudur.

New York Halk Kütüphanesinin Fifth Avenue ve 42. sokağa nazır esas binası hariç Manhattan'da 34 iare şube kütüphanesi, Richmond'da 7 şubesi ve Bronx'da 17 şubesi vardır.

New York Halk Kütüphanesinin 75 şubesi ve 3 seyyar kütüphane birliği Bronx, Manhattan ve Staten Island mntıkaları sakinlerine hizmet etmektedir.

Müracaat ve iare servisleri, bir sanat galerisi, körler için bir kütüphane, bir iare servisi ve bir de çocuk kütüphanesi vardır. Amerika

tarihi, sanat, iktisat, folklor, müzik, zenci, New York şehir ve doküman gibi mevzularda gayet güzel ve kıymetli koleksiyonları mevcuttur. 1 Ocak 1938 tarihinde kütüphanenin müracaat servisinde 2.551.426, iare servisinde ise 1.319.832 kitap ve broşür bulunuyor idi. Bu suretle mevcut kitap yekünü o sene 3.871.258 idi.

Müracaat servisi aynı zamanda hususî koleksiyonlar da ihtiva eden umumî bir müracaat kütüphanesidir. Esas okuma salonuna, umumî katalog ve depolara ilâveten, müteveffa William Augustus Spencer, Dr. Albert A. Berg ve George Arents'in hibe ettikleri mühim ve meşhur koleksiyonları da ihtiva eden ayrı ayrı okuma salonları ve katalogları da vardır. Diğer mühim ve hususî koleksiyonlar ya umumî veya hususî okuma odalarında bulunur.

Umumî katalogdaki fiş adedi 6.000.000 dan fazla olduğu tahmin edilmektedir. Değeri olan her broşür müracaat malzemesi olarak kullanılmak üzere kataloga sokularak muhafaza edilmektedir. Mecmualarda neşrolan mühim makaleler için fihrister hazırlanmıştır. Kütüphaneye muntazaman seri halinde çıkan 39.000 neşriyat gelmektedir.

Senede 1.000.000 dan fazla okuyucu açık raflarda duran kitap ve mecmualar hariç, 2.500.000 kitap kullanmaktadır.

İare servisi 1901 de ilâve edilmiştir. 1901 de Andrew Carnegie, kütüphane inşa edilmesi için 5.200.000 dolar hibe etmiştir. Bu paranın bir kısmı ile belediye için topraklar üzerine 39 şube kütüphane inşa edilmiştir. Şehrin kalabalıklaşması kısımlarının ihtiyacını karşılamak üzere de zaman zaman başka şubeler ve bunların da talî şubeleri kurulmuştur. 1946 senesinde 46 şube, 12 talî şube, bir Şehir Müracaat Kütüphanesi ve bir de Körler Kütüphanesi mevcut idi. İare servisi belediyenin her sene hususî mahiyette verdiği bir tahsisatla idare edilir ve bu serviste aşağı yukarı 1.500.000 kitap mevcuttur. Takriben senede eve götürülen kitap miktarı 8.000.000 dur.

İare servislerinin hummalı çalışmalarından, binlerce kişinin sorduğu sualleri cevaplandırmaktan, salonda okumak isteyen okuyuculara kitap yetiştirmekten, mikrofilm servisinin koleksiyonlarının her gün kullanılmasından başka kütüphanenin ayrıca başka vazife ve faaliyetleri de vardır. Onlardan da kısaca bahsetmek isterim.

Kütüphanenin en mühim vazifelerinden biri de hikâye saatleri, çocuklara yeni kitapları tanıtmaktır. Kışın hikâye saatleri şube kütüphanelerde, yazın ise park ve oyun sahalarında yapılmaktadır.

Her şubede gençler şevkle okuyan bir zümredir. Onlar için hususi kitap koleksiyonları kulüpler ve plâk konserleri hazırlanmaktadır. 21 yaşından aşağı olan gençlere hasredilen Nathan Straus şubesi gençlerin pek sevdiği bir toplandı yeridir.

Büyükler için hususi kitap ve günlük vakıalar hakkında münakaşa grupları, filim gösterileri gibi toplantılar tertip edilir. 104 numaralı salon, kütüphanenin 75 şubesinde büyükler için hazırlanan faaliyetlerin programlandığı merkezdir.

Şehrin müzikseverlerini de düşünen kütüphane kışın merkez binanın 213 numaralı salonunda, her Çarşamba saat 12-14 arası plâklarla konser tertip etmektedir. Yazın da kütüphaneye bitişik Bryant Prak'da her gün Bach'tan tutun da Gershvin'e kadar her müzisyenin eserlerini dinlemek mümkündür.